

Nina Christensen:
Formidlingsmæssige
perspektiver i
”Hvad skaber en lystlæser?”

Læsning med Lyst – hvad ved vi?
Aktuelle tendenser i forskningen omkring børns læselyst
Gentofte Hovedbibliotek 19.5.2008

center for børnelitteratur

- Forskning
- Formidling
- Forfatterskole
- Bibliotek

www.cfb.dk

Formidling af forskning

- Centerets skriftserie
- Undervisning, foredrag
- Master i Børnelitteratur, www.dpu.dk/masterer
- seminarer fx "Statusseminar"

1. Polemisk før-frokost-spørgsmål : Kan vi lære noget om læselyst og formidling gennem skønlitteratur?
2. Perspektiver på "Hvad skaber en lystlæser?" i et formidlingsmæssigt perspektiv.

Mats Letén: *Kaj læser bog*. Gyldendal 2007

Hvad er vi vidne til?

Skrevet tekst: Enkelt forløb:

- Kaj alene uden bog,
- Kaj med bog og med mor: tre scener fugl, snegl, and
- Kaj læser glad for Lise: Hest, Hund
- Brud: tiger: uhyggelig, Kaj bliver ked af det
- Genoprettelse af orden: mor kommer, katten læser bogen, Kaj og mor går, katten sover

Basalt narrativt forløb: orden – uorden – orden

Sideforløb i billeder: katten der ikke bliver bange, men identificerer med tigreren.

Karakteristisk ved teksten

- Teksten peger på samspil mellem skrevet tekst og billeder: Eksplicit fortællerstemme: "Se"
- Teksten præget af barnets replikker: "Fin, fin bog," siger kaj.
- Mimer barnets enkle sprog
- Præget af gentagelsesstrukturer: de forskellige dyr, de læser om
- Vægt på lydord: "Pip, pip, pip". Peger på billedbogsteksten som en højtlæsningstekst

Karakteristisk ved billeder

Konventioner om småbørnsbøger der etableres/opretholdes:

- forside: hovedperson i central scene
- enkel, genkendelig konstant scene: hjemmet
- tekst på venstre side, billede på højre side
- visuelt enkel: klare farver og flader, få detaljer

særegent for Mats Leten:

- humor,
- flere narrative forløb i billeder: billedet på væggen og missen, der er med fra starten i billedforløb, men først nævnes i teksten til sidst

Dobbelt henvendelse til den voksne og barnet

Hensyn til/adaptation i forhold til barnet

- i verbal og visuelt udtryk
- i tematik
- i forståelse for barnets følelser

Henvendelse til den voksne

- Intertekstuel reference til Mis med de blå øjne
- Meddelelse om, hvordan (og hvorfor) man læser højt

Kaj læser bog mellem leg og læring

NC bogen socialiserer bl.a. barnet til

- billedbogen som medie
- samspillet mellem tekst og billeder
- hvordan man læser højt: Kaj får læst højt af sin mor og læser så selv højt. Imiterer moderen
- forhold mellem tekst og læser: bøger som noget man kan se på, læse i, blive glad for og bange for. Med andre ord noget man på en gang kan lære af og som kan vække følelser
- bøger kan være et socialt medie – noget man er sammen med andre om

eller med andre ord

gennem fiktion begyndende erhvervelse af:

- fiktionskompetence: forhold mellem fiktion og realitet
- narrative kompetencer: fortællingers opbygning
- kompetence i forhold til læsning visuelle udtryk (visual literacy)
- sproglige kompetencer
- æstetiske kompetencer gn. mødet med kombination af kunstnerisk forarbejdet sprog/billede og eksistentielt indhold
- sociale kompetencer: evnen til at sætte sig i andres sted

Kaj læser bog som socialisering for den voksne

Moderen som identifikationsmodel for den voksne:

1. Man kan give sit barn bøger, og de kan blive glade for det.
 2. Måder man kan læse højt på/lære sprog på:
 - Betegne: "Her er en fugl"
 - Spørge: "Hvad er det?"
 - Lade barnet tale/svare i sit eget sprog
 3. Børn kan også have glæde af at "læse" bøger selv – det kan også stimulere dem sprogligt at læse billeder og tale og fortælle om billeder
- (+ metarefleksion: bogen i bogen: det faktiske barn, der læser om det fiktive barn, der læser i sin bog)

”Hvad skaber en lystlæser”:
forældrene har iflg. børnene haft stor indflydelse
på om de er blevet flittige læsere ved

- at tage dem med på biblioteket og i boghandlen,
- at give dem inspiration til læsning,
- give dem bøger,
- at læse højt for dem

Pointe for NC

Den store udfordring:

at gøre alle forældre opmærksomme på vigtigheden af, at børn får adgang til bøger (og på sigt andre kilder til viden).

Det kan oplysning om empiriske undersøgelser bidrage til.

Men for nogen kan en enklere tilgang måske også være formidling af konkrete bøger som fx *Kaj læser bog*

2. Yderligere udfordringer for formidlere i forlængelse af "Hvad skaber en lystlæser?"

Hovedperson i novelle i Søren Jessen i *Den hule pige* (Gyldendal 2007):

Eva: bryder sig ikke om åbne slutninger i bøger, og skriver derfor til forfattere og spørger, hvad der sker med personerne efter bogen er slut – hun håber på en lykkelig slutning, men:

”De forfattere hun havde hørt fra, påstod at den slags slutninger var kedelige. Sådan noget ævl! Det var da lige modsat. Det kunne virkelig hidse hende op. Men hvad kunne hun gøre? Ikke så meget andet end at låne en ny bog på biblioteket, læse den og se, om den var bedre. Der var bare ikke så mange at vælge imellem for hun ville kun læse dem med en lykkelig slutning, og hun spurgte altid en af bibliotekarerne, om de kendte den bog, hun havde tænkt sig at låne. Hvis de svarede nej, lånte hun den ikke. Havde ikke lyst til at tage chancer. Så hellere genlæse en af dem, hun kendte, og som var god.” (*Den hule pige*, s. 136)

NC: Hvad skaber en lystlæser: Børnene efterspørger kvalificeret, specialiseret formidling:

Forudsætter:

1) Interesse for og kendskab til de bøger (eller andre medier) man formidler

2) Kendskab til moderne børneliv og konkrete lånere/elever/børn

? er det muligt fx for bibliotekarer at have det grundige, dækkende kendskab inden for alle medier?

Den gode formidler i "Hvad skaber en lystlæser": Udtalelser om både faglige og personlige egenskaber

- som person: positivt: "sød" og "hjælpssom" – negativt: dem der tysser, springer dem over i køen, ikke vil/kan svare.
 - en god bibliotekar er en "der kan finde en god bog"
 - oplever at bibliotekaren lytter til deres ønsker og interesser
 - gode bibliotekarer er dem, der har læst meget og ved meget om bøger
- + barnets ønske om respekt for barnets viden og læsning
- + barnets ønske om at møde formidlere, de kan respektere

NC: perspektiver/udfordringer

- målrettet formidling: både mod hjem, der ikke har tradition for at bruge biblioteket og mod de meget læsende børn
- fokus på børn/kammerater som litteraturformidlere,
- fokus på forældre som litteraturformidlere,
- fokus på betydningen af voksne professionelle læsere som rollemodeller og ikke mindst som ligeværdige dialogpartnere for børnene,

NC: perspektiver/udfordringer

fortsat

- læsning ikke kun i et "lystlæsnings"-perspektiv, men også læsning som kilde til viden,
- mulighederne for udvikling af den faglige udveksling mellem folkeskolelærere, skolebibliotekarer og folkebibliotekarer også i forhold til litteraturformidling til børn,
- sikring af at voksne professionelle læsere og litteraturformidlere – folkeskolelærere, skolebibliotekarer, folkebibliotekarer – har de uddannelses- og efteruddannelsesmæssige forudsætninger for at levere den kvalificerede dialog om bøger, som børnene efterspørger.

Formidlere af børnebøger/børnelitteratur må overveje

- argumenter for og konsekvenser af tilvalg og fravalg af medier
- kriterier for tilvalg og fravalg af konkret materiale
- om man som formidler kan/skal være specialist eller generalist fx i forhold til medier og målgrupper
- hvilken viden/kompetence der er et minimum i forhold til at kunne levere kvalificeret formidling

OGSÅ i forhold til børnelitteratur

Mulighed for bred orientering:

Al den aktuelle danske børnelitteratur permanent udstillet på
Center for Børnelitteratur: Offentligt tilgængelig på adressen
Tuborgvej 164, opgang B8, dagligt 10-16

Årligt seminar "Status over børnelitteraturen", i 2009 lørdag d.
24. januar